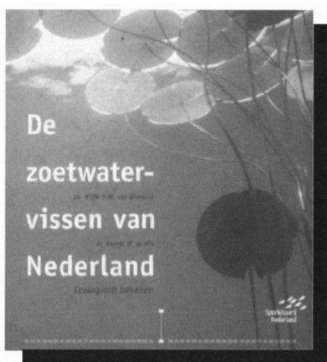

Nieuwe uitgaven

De zoetwatervissen van Nederland

De Vereniging Sportvisserij Nederland bestaat sinds januari 2006 en komt voort uit een fusie tussen de Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties (NVVS) en de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV). Vooral de OVV heeft in haar vijftigjarig bestaan veel kennis en informatie verzameld over Nederlandse vissoorten, zowel praktisch als theoretisch en zowel ecologisch als visserijkundig. 'De zoetwatervissen van Nederland' is een kleurrijke bundeling van die kennis en informatie.

Het fraai vormgegeven boek is zowaar allesomvattend. De inleidende hoofdstukken gaan in op wet- en regelgeving, bouw van de vis, eisen die vissen stellen aan hun leefomgeving, herkenning en determinatie en wat dies meer zij. Daarna worden 44 soorten alfabetisch besproken, van Alver tot Zeeprik. Iedere bespreking is systematisch opgebouwd uit onderdelen als verwantschap (tot welke familie behoort de soort), uiterlijk en

herkenning, leefwijze, bijzonderheden (als welke rol speelt of speelde de soort in de visserij), (inter)nationale verspreiding, migratie, ontwikkeling (van eitje tot volwassen vis), groei, lengte en gewicht, plaats in het ecosysteem, belangrijkste eisen aan de leefomgeving, bedreigingen, beleidsstatus en beheer. De soortbespreking wordt telkens afgesloten met een lijstje literatuurverwijzingen.

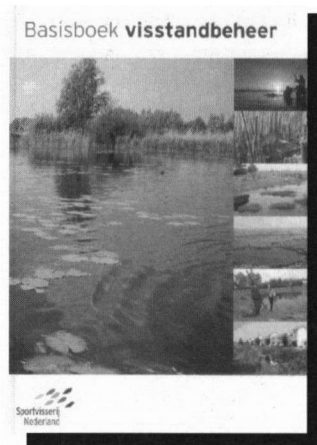
'De zoetwatervissen van Nederland' is een prima uitgave voor iedereen met interesse voor vissen en visstandbeheer. Dat loopt uiteen van hengelsportverenigingen tot waterbeheerders, natuurbeheerders, beroepsvisserij, overheden, adviesbureaus en ook 'fijldbiologen'. Helaas genieten vissen bij amateur veldbiologen nog relatief weinig aandacht in vergelijking tot andere soortgroepen. Dit boek zou daar wellicht verandering in kunnen brengen.

Willie A.M. van Emmerik & Hendrik de Nie 2006. De zoetwatervissen van Nederland. Ecologisch bekeken. Sportvisserij Nederland, Bilt-hoven. ISBN 90 810295 1 7. Formaat 22 x 22,5 cm, 267 pagina's, geheel in kleur, genaaid gebrocheerd. Prijs: € 39,95. Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Romke Kleefstra

Basisboek visstandbeheer

Visstandbeheer verdient aandacht en dit recentelijk gepubliceerde basisboek voorziet iedereen die zich ermee bezig wil houden van voldoende basiskennis. Die basiskennis heeft vooral betrekking op de ecologie van zoetwatervissen in relatie tot specifieke milieuomstandigheden in Nederlandse binnenwateren.

In het boek wordt eerst een historisch beeld geschetst over visstandbeheer in Nederland. Vervolgens gaat het in op alle partijen die zich bezighouden met visstandbeheer, zoals de waterbeheerders en de sport- en beroepsvisserij. Het hoofdstuk over zoetwatervissen en hun omgeving is uitgebreid. Het behandelt de ecologie van vissen, het belang van de inrichting van oevers, zuurstofbehoefte van vissen, stroming, watertemperatuur, dood materiaal in water, het belang van waterplanten, verbindingzones en ga zo maar door. In de daarna volgende hoofdstukken wordt nader ingegaan op ondiepe en diepe wateren. Daarbij worden verschillende watertypen geschetst en wordt per watertype aangegeven welke visgemeenschappen kenmerkend zijn. In de laatste twee hoofdstukken wordt aandacht besteed aan enerzijds vissterfte en anderzijds visstandbeheer in de stedelijke omgeving.

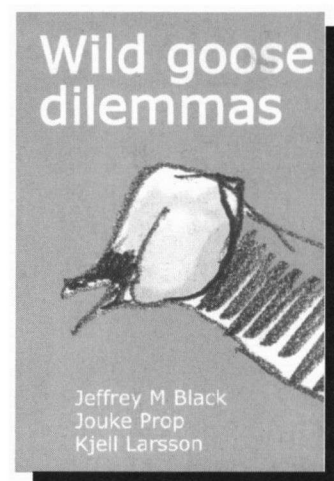
Het basisboek is van A tot Z ontworpen als een praktijkboek. Kleurrijk, helder vormgegeven en rijk geïllustreerd - alsof het een schoolboek is. Het is daarmee niet alleen aantrekkelijk en handig voor personen die met visstandbeheer bezig zijn of daarmee aan de slag willen, maar het geeft

bovendien de nodige kennis aan wie maar enigszins belangstelling heeft voor vissen in of de inrichting van binnenwateren.

Bert Zoetemeyer & Berry Lucas 2007. Basisboek visstandbeheer.

Sportvisserij Nederland, Bilt-hoven. ISBN 978 90 810295 3 7. Formaat 21 x 30,5 cm, 112 pagina's, geheel in kleur, genaaid gebrocheerd. Prijs: € 15,00. Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Romke Kleefstra

Wild goose dilemmas

'Zo vrij als een vogel' luidt het gezegde. "Mooi niet", zullen dierecologen antwoorden. Neem nou de Brandgans. Die moet op tijd in zijn broedgebied aankomen en dan in goede conditie zijn om eieren te produceren en uit te broeden. Als de kuikens eenmaal het daglicht zien, moeten die groot worden gebracht en moet je als gezin op tijd en in goede conditie naar de overwinteringsgebieden. Maar waar vind je goed voedsel, wat als er steeds meer gezinnen komen waarmee je moet concurreren om dat voedsel, waar moet je partner voor het leven aan voldoen, hoe producer je zoveel mogelijk nakomelingen en hoe om te gaan met predatoren? Dilemma's... niet alleen mensen worden

ermee geconfronteerd, maar ook Brandganzen. En in hun geval is het een kwestie van leven of dood.

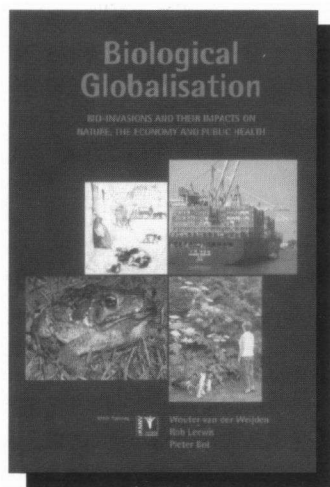
Voor dierecologen is de Brandgans met dergelijke dilemma's een geliefd onderwerp van studie. Vanuit onder meer de Rijksuniversiteit Groningen (RuG) zijn tal van personen naar de broedgebieden getogen om onderzoek uit te voeren. Denk aan oud-hoogleraar Rudi Drent, Bart Ebbing, Maarten Loonen, Henk van der Jeugd en Jouke Prop. Veel onderzoeksresultaten zijn door de jaren heen verspreid gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften en universitaire proefschriften. Samen met onderzoekers Jeffrey Black en Kjell Larsson heeft Prop 'Wild goose dilemmas' samengesteld waarin alle kennis en informatie bijeen is gebracht. Het is een prachtig, goed leesbaar (maar wel Engelstalig) en toegankelijk standaardwerk geworden voor iedereen met bredere interesse in deze soort. De hand van opmaker Dick Visser is goed herkenbaar, want wat opmaak betreft doet het werk sterk denken aan een proefschrift van de RuG of het Nederlandse vogeltijdschrift Ardea.

De eerste hoofdstukken gaan in op de verschillende dilemma's waar ganzen mee van doen hebben, hoe populaties bestudeerd worden en wat voor technieken daarbij toegepast worden. Per hoofdstuk gaat het vervolgens stapje voor stapje verder. Hoe selecteer je je partner en hoe worden paren gevormd? Het familieleven wordt uitgediept, met aandacht voor het aantal eieren en jongen dat paren produceren, hoe de jongen opgevoed worden, hoe ze op eigen benen leren staan en wat er gebeurt als gezinnen uit elkaar vallen. Vanzelfspre-

kend wordt ook besproken hoe Brandganzen een relatie voor het leven aangaan, hoe monogaam ze zijn en of er echtscheidingen plaatsvinden. Maar ook nestparasitisme, adoptie van kuikens en het in nabijheid broeden van bloedverwanten wordt uitgediept. De keuze voor voedsel en foerageergebieden, overleving, reproductie, uitbreiding van de Europese broedpopulaties... het wordt allemaal uitvoerig behandeld. De 'gans-o-loog' weet daarmee voldoende, dit is verplichte kost. Helemaal nu de soort succesvol op eigen kracht ook Nederland tot broedgebied heeft verkozen.

Jeffery M. Black, Jouke Prop & Kjell Larsson 2007. Wild goose dilemmas. Branta Press, Groningen. ISBN 978 90 81150118. Formaat 17 x 24,5 cm, 254 pagina's, zwart/wit, genaaid gebonden. Prijs: € 27,00. Verkrijgbaar via e-mail: info@brantapress.nl.

Romke Kleefstra

Biological Globalisation

De drang tot globalisering bij de mens neemt een 'biologische globalisering' in haar kielzog mee. Bij introducties en invasies van exotische soorten en virussen staat de mens

centraal. Nieuw is dat allereerst. Een exotische zwam als *Phytophthora* ('aardappelziekte') vormt al sinds 1846 een bedreiging voor de Europese aardappelproductie. De 'jongens van de VOC' kwamen met exoten thuis. En de Mongoolse veroveraar Kublai Khan verzamelde al in de dertiende eeuw tijdens zijn reizen bomen om ze in Beijing te planten.

Dit boek vat al deze 'bio-invasies' samen en gaat in op de impact die ze hebben op inheemse natuur, economie en onze gezondheid. Dat loopt uiteen van het transport van virussen tot het ontsnappen van exotische watervogels uit collecties. Voorbeelden te over van desastreuze introducties. Denk alleen maar aan de introductie van de Nijlbaars in het Oost-Afrikaanse Victoriameer voor de visserij, waar het enkele honderden inheemse soorten uitroeide. Of aan de introductie van het Europese konijn in Australië, dat zal men geen tweede keer doen. Of, dichterbij huis, aan het loslaten van de Japanse oester in de Oosterschelde, in de veronderstelling dat die zich hier toch niet voort zou planten. Inmiddels zit de soort tot diep in de Waddenzee. In dit boek worden ze allemaal beschreven. Men probeert tevens aan te geven wat de schade en/of het risico ervan is. Zelf bladerde ik prompt naar de Nijlgans, een soort waar iedereen de mond vol van heeft. 'Er komen er te veel van', ze doen dit en ze doen dat, ze zijn zo agressief en meer. Feit blijft dat we de soort zelf geïntroduceerd hebben en dat het plaatsen ervan op de vrijstellingslijst er niet toe bijdraagt dat wildbeheerders hun verantwoordelijkheid nemen en de aantallen reduceren. Volgens het boek

zou het risico van de Nijlgans competitie met andere soorten zijn. Dat horen we vaak, maar harde feiten over enig effect op populaties ontbreken. Nijlganzen mogen weliswaar nesten van Buizerds bezetten of soms een jonge Bergeend pakken, maar om nou te stellen dat Buizerd en Bergeend daar onder lijden...

Het boek gaat verder. Ook bij de verspreiding van virussen, zoals mond- en klauwzeer, gekke koeienziekte, vogelgriep en aids staat de mens centraal. Uitgelegd wordt hoe we de virussen verspreiden en wat de impact ervan is. Aardig is dat de auteurs globaal ook berekend hebben wat het ons zoal kost. Want de gekke koeienziekte, mond- en klauwzeer, klassieke varkenspest en vogelgriep leidden niet alleen tot het afslachten van veestapels, maar kostten ook flink wat aan preventie- en controlemaatregelen. Bovendien is het van (enige) invloed op de verkoop van vlees en toerisme. Al met al heeft het Nederland in de afgelopen tien jaar 3,8-4,6 biljoen euro gekost. Alstublieft! Hamlapie, kippenboutje? Rest mij u aan te bevelen dit interessante boek aan te schaffen voor de prijs van nog geen 50 euro.

Wouter van der Weijden, Rob Leeuwis & Piter Bol 2007. Biological Globalisation - Bio-invasions and their impacts on nature, the economy and public health. KNNV Uitgeverij, Utrecht. ISBN 978 90 50112347. Formaat 16,7 x 24 cm, 228 pagina's, geheel in kleur, genaaid gebrocheerd. Prijs: € 49,95 (geen speciale ledenprijs). Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Romke Kleefstra

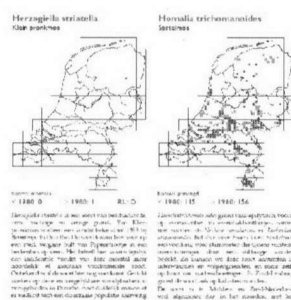

Voorlopige Verspreidingsatlas van de Nederlandse mossen

Op 2 maart van dit jaar werd in Zwolle de Voorlopige Verspreidingsatlas van de Nederlandse mossen gepresenteerd. Het boek geeft een actueel overzicht van de verspreiding van blad- en levermosses in Nederland. De teksten zijn aangeleverd door 19 auteurs, de redactie van het boek was in deskundige handen van Bart van Tooren (teksten) en Laurens Sparrius (kaarten). Het voorwoord geeft terecht aan dat er de laatste twintig jaar veel kennis is vergaard over 'bryofyten' in ons land. Eerdere publicaties over bladmosses (Touw & Rubers 1989), levermosses (Gradstein & Van Melick 1996) en veenmosses (Bouman 2002) droegen daar in belangrijke mate aan bij. Sinds 1984 beheert de Bryologisch-Lichnologische Werkgroep van de KNNV (BLWG) een eigen databank. Dit resulteerde op 23 december 2006 in 872.250 records, verdeeld over 125.000 atlasblokken (5x5 km), aldus de atlas.

Het boek opent met een aantal pagina's korte, heldere, inleidende hoofdstukken. De bulk van het boek bestaat evenwel uit een behandeling

van alle 600 Nederlandse soorten mossen, (blad-, veen-, lever- en hawwmossen). Per bladzijde worden twee soorten behandeld met per soort een kaartje en een korte tekst. Het kaartje toont de opgaven van vóór (grijs blokje) en na 1980 (stippen). Van die laatste wordt verder nog aangegeven of het gerevideerd materiaal betreft (zwarte stip) of niet (rode stip). Zo ontstaat een helder beeld van de huidige verspreiding afgezet tegen die van vóór 1980. Bij elke soort wordt tevens het verspreidingsgebied in Europa aangegeven evenals de status (o.a. Rode Lijst). Bij een groot aantal soorten worden literatuurverwijzingen aangehaald.

De redactie is voorzichtig inzake trends. Toch weten de bryologen in Nederland dat er sinds 1980 een opleving is van epifyten (planten die op andere planten leven zonder hier voedsel aan te onttrekken). Dit heeft zeker te maken met de schonere lucht door een verminderde zwaveldioxide-emissie. Voorts levert de opwarming van de aarde de laatste decennia een groot aantal nieuwe soorten op in onze regio met vooral een zuidelijke oorsprong. De redactie is ook voorzichtig als het gaat om uitspraken over een toename van kapselvorming. Die voorzichtigheid

wordt ingegeven door berekeningen. In mijn ogen is men hier wat aan de al te voorzichtige kant. Zo werd Gewoon Thujamos *Thuidium tamariscinum* in de 19^e eeuw wel met kapsels gevonden, maar het zou tot 1994 duren voor er in de 20^e eeuw kapsels werden aangetroffen (bij Bakkeveen). Direct daarna werden er op diverse plaatsen kapsels gevonden van dit fraaie mos. Toeval? Mijs inziens zeker niet. In Buxbaumia, het tijdschrift van de BLWG, is regelmatig over een toename in kapselvorming gepubliceerd.

De Friese gegevens in de atlas zijn mede tot stand gekomen door medewerking van met name Harry Waltje (Drachten), Flip Sollman (St. Annaparochie) en ondergetekende (Polen), die één van de negentien tekstschrijvers was. Toch zijn er enkele aanwijsbare fouten in het boek geslopen. Zo wordt van het Friese Lauwersmeergebied de Kale bischopsmuts *Racomitrium fasciculare* vermeld. Wie de soort daar evenwel gevonden heeft is ons niet bekend. Wel kennen wij van diezelfde vindplaats Oeverbisschopsmuts *Racomitrium aciculare*. De stip voor de eerste soort lijkt ons onterecht. Oeverbisschopsmuts wordt ook genoemd van "een zwerfkei bij Ravenswoud", zelfs met kapsels. Ook deze vondst is ons compleet onbekend. Het zijn dit soort vraagtekens waar de Nederlandse bryologen zich de komende jaren over moeten buigen om daarover vervolgens in contact te treden met Bart van Tooren en Laurens Sparrius.

De atlas is niet vrij van fouten, iets waarvan de redactie zich terdege bewust is. De komende jaren zullen de Nederlandse bryologen de huidige ver-

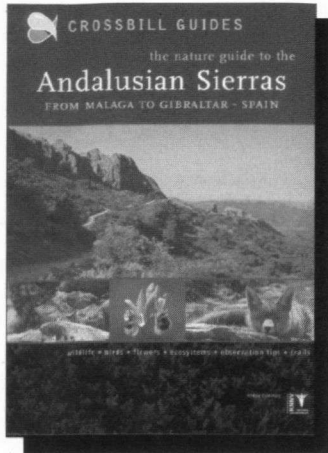
spreidingsgegevens uit de atlas tegen het licht moeten houden om straks, gerept wordt van 2012, een betrouwbare atlas te publiceren. Ondertussen zijn er al weer vele nieuwe vondsten gedaan, waaronder nieuwe voor Nederland. Ook in Fryslân zijn soorten gevonden die voorheen nooit in deze provincie zijn aangetroffen. Wat dat betreft blijft een atlas altijd 'voorlopig'. Toch mogen we hier gerust stellen dat er met dit boek een mijlpaal is bereikt in de Nederlandse bryologie.

Het boek pretendeert niet meer te zijn dan een voorlopige atlas. Immers, zo stellen de redacteuren terecht, het opstellen van een betrouwbare en complete verspreidingsatlas zou veel meer tijd vragen. Deze voorlopige atlas wordt dan ook gezien als startpunt van een tweede project, het publiceren van een 'definitieve' verspreidingsatlas. De huidige atlas dient daarbij als stimulans. Omdat de redactie wil benadrukken dat het een voorlopige atlas is, is de prijs ook laag gehouden. De uiteindelijk beoogde atlas zal een stuk uitgebreider zijn qua teksten en mede daardoor ook zeker duurder. Voor wie niet kan wachten tot 2012 is de voorlopige atlas absoluut een aanrader, voor elke zich zelf respecterende bryoloog in Nederland is het boek een 'must'.

BLWG, B.F. van Tooren & L.B. Sparrius 2007. Voorlopige Verspreidingsatlas van de Nederlandse mossen.

KNNV Uitgeverij. ISBN 978-90-811495-1-8. Slappe omslag, genaaid, gebrocheerd, formaat 17x24 cm, 352 pagina's, zwart/wit met steunkleur. Verkrijgbaar bij de boekhandel. Prijs € 34,95 (KNNV-ledenprijs € 29,95).

Jacob Koopman

Natuurreisgids Andalusian Sierras

Na gidsen over de Biebrza moerassen, de Bialowieza oerbossen (beide Polen), de Coto Doñana, Extremadura (beide Spanje) en de Camargue (Frankrijk) presenteert Crossbill Guides een zesde natuurgids. Opnieuw komt Spanje aan bod en wel het berglandschap van de westelijke Andalusië. Een landschap dat gekenmerkt wordt door valleien met kronkelende kreken en dichte, jaarrond groene bossen, terwijl hoger gelegen gebied getekend wordt als een kale, rotsachtige omgeving met indrukwekkende kliffen en diepe grotten.

De westelijke Andalusië, bestaande uit reservaatgebieden als Los Alcornocales, Sierra de Grazalema en Sierra de las Nieves, staat bekend om haar flora, één van de rijkste van heel Europa. Portugese zonnedaauw, Smalbladige lis, Andalusische gaspeldoorn, Eenjarige spoorbloem en Revercho-ni's vogelmelk zijn enkele ronkende plantennamen die de revue passeren. Maar het is ook het gebied van de Iberische steenbok, de Mediterrane boomkikker, de Trapslang, het Spaans oranje zandoogje en de Grote mijnspeen (Europa's grootste spin). Tweemaal per jaar is er volop vogeltrek waar te nemen tussen de Europese broedgebieden en Af-

rikaanse overwinteringgebieden. En, niet te vergeten, er vliegen Monniksgieren, Aasgieren, Vale gieren en Rüppell's gieren rond.

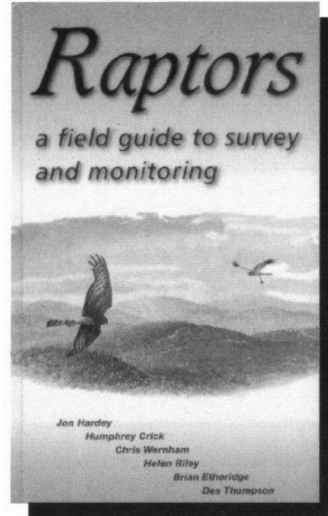
Om het gebied te ontdekken is de natuurreisgids een uitstekende hulp, net als de vorige edities. De gehele Andalusië wordt besproken aan de hand van de zeer afwisselende terreintypen. Ook de aanwezige flora en fauna komen ruimschoots aan bod. Zo weet u waar u moet zijn (en wanneer) en wat u daar mag verwachten. Het praktische deel behandelt veertien routes die u kunt wandelen of rijden. Per route wordt beschreven waar deze naar toe leidt, wat daar gezien kan/moet worden en krijgt u allerhande praktische informatie aangeboden. Tot slot wordt handige toeristische informatie gegeven, inclusief tips voor het waarnemen van flora en fauna.

Voor wie de Europese natuur wil ontdekken zijn de Crossbill Guides een 'must'. De gidsen worden standaard in het Engels geleverd, maar achter in iedere gids is een handig overzicht opgenomen van de behandelde soortnamen in Engels, Latijn, Duits en ook Nederlands. Het volgende deel behandelt de Hongaarse Hortobagy en de Tisza River en staat voor komende herfst in de planning.

Dirk Hilbers & Crossbill Guides Foundation 2007. The nature guide to the Andalusian Sierras; from Málaga to Gibraltar-Spain.

KNNV Uitgeverij, Utrecht en Crossbill Guides Foundation, Nijmegen. ISBN 978 90 5011 251 2. Formaat 15 x 21 cm, 208 pagina's, geheel in kleur, genaaid gebrocheerd. Prijs: € 24,95 (geen speciale ledenprijs). Verkrijgbaar in de boekhandel.

Romke Kleefstra

Raptors a field guide to survey and monitoring

In 1997 publiceerde de KNNV Uitgeverij de 'Handleiding veldonderzoek Roofvogels', geschreven door Rob Bijlsma. Sindsdien geldt deze handleiding als leidraad voor roofvogelonderzoek in Nederland. Vorig jaar is ook een Britse handleiding verschenen om het roofvogelonderzoek in Groot-Britannië (nog) meer 'body' te geven en te stroomlijnen.

Qua opzet komt de Britse veldgids aardig overeen met de Nederlandse. Ter introductie wordt de roofvogelmonitoring in Groot-Britannië beschreven. Vervolgens wordt ingegaan op de verschillende methodieken die er zijn om roofvogelpopulaties te volgen. Zoals de Britten is toevertrouwd wordt dit uitvoerig behandeld, inclusief aanvullende onderzoekstechnieken als zelfs (satelliet)zenderonderzoek. Ook de praktische beschrijving van de uitvoering van het veldwerk, waaronder het meten van biometrische gegevens van jonge roofvogels, doet sterk denken aan de Nederlandse handleiding.

Meer dan de helft van de gids wordt gevuld met soortge-

richte teksten. Per soort wordt beschreven wanneer er balts en paarvorming plaatsvindt, wanneer de eieren gelegd en bebroed worden en wanneer de jongen uitkomen en uitvliegen. Ook onderwerpen als type broedgebied, type nesten en het gemiddelde aantal eieren en jongen worden behandeld. Aan de hand daarvan worden tips gegeven met betrekking tot veldwerk als inventarisatie en nestonderzoek. Daarbij worden niet alleen roofvogels behandeld, maar komen ook alle Britse uilensoorten aan bod en zelfs de Raaf. Al met al is in de uitgebreide teksten ontzettend veel informatie bijeengebracht die als prima backup dient voor een goed stuk veldwerk.

Minpuntje is dat groeicurves en geslachtsbepaling van nestjongen uit grafieken afgelezen moet worden. In de Nederlandse handleiding staat deze informatie veel overzichtelijker weergegeven in tabellen. Daarmee kunnen roofvogelringers de leeftijd en het geslacht van nestjongen eenvoudig en precies kunnen bepalen. Maar de Britse veldgids is zeker de moeite waard voor wie grote interesse heeft in roofvogels en het onderzoek naar de verschillende soorten. Hoewel de gids door de bank genomen relatief weinig toevoegt aan de kennis die al in de Nederlandse handleiding en de Ecologisch Atlas van de Nederlandse Roofvogels (1993) bijeen is gebracht.

Jon Hardey, Humphrey Crick, Chris Wernham, Helen Riley, Brian Etheridge & Des Thompson 2006. Raptors, a field guide to survey and monitoring.

Uitgave van The Stationery Office Limited, Edinburgh. ISBN 0-11-497321-0. Formaat 16,0 x 25,0 cm, 300 pagina's, genaaid gebonden, zwart-wit.

Prijs: € 25,00. Verkrijgbaar via de betere boekhandel (of te bestellen via www.nhbs.com).

pagina's, prijs € 26,50. Het boek is te bestellen via www.kabeljauws.nl.

Romke Kleefstra

Vlieland, met licht geschreven

In dit boek ziet u Vlieland door de ogen van beeldhouwer/fotograaf Karel Zijlstra, die het eiland in 120 prachtige foto's heeft vastgelegd. Zijlstra is al jarenlang trouwe Vlielandganger met zijn gezin. De sfeervolle beelden van de bootreis, de natuur en het dorpsleven, maar natuurlijk ook van de zee, de luchten en het strand zijn herkenbaar, maar ook kenmerkend voor Vlieland. De foto's worden gecombineerd met gedichten over zee, strand en licht van zijn partner Hedy van der Wal en met teksten van de bekende Vlielanders Jan Houter, alias Jan van Vlieland. De schoonheid van Vlieland heeft de drie samenstellers geïnspireerd tot dit 'bladerboek' met foto's, gedichten en teksten. De teksten hebben veelal betrekking op de geschiedenis van het eiland.

Op zaterdag 9 juni 2007 werd het eerste exemplaar aangeboden aan de burgemeester van Vlieland, mevrouw Galama, bij de opening van de foto-expositie in de kerk van Vlieland. Bij de tentoonstelling, te bezichtigen tot 30 augustus 2007, is een selectie van de foto's uit het boek gemaakt.

Vlieland, met licht geschreven. Uitgeverij Kabeljauws, ISBN-978-90-77747-15-5, 144

Uit het veld

Aalscholver-invasie

In de tweede week van mei doken in het Friese merengebied grote groepen Aalscholvers op. Op de Langweerderwielen en het Sneekermeer maakten verschillende waarnemers melding van meer dan duizend 'lelguozzen' die groepsgewijs visten. Op verschillende plekken werden grote groepen gezien die op het land zaten en hun vleugels lieten drogen. In It Easterskar ging het om bijna 500 vogels, aan de Terkaplesster Poelen zat een groep van bijna 400 individuen en ook in een weiland langs de A32 ter hoogte van Akkrum werd een groep van dergelijke omvang gezien. Kleinere groepen werden vissend waargenomen in de bebouwde kom, zoals in de Kolk in Joure, de Boorne in Akkrum en de Housleat in Sneek. Op de foto staan foeragerende Aalscholvers in de Jonkersloot in Broek, waar circa 200 exemplaren pal naast enkele woonarken opdoken. Ook later in mei werden nog opmerkelijk veel Aalscholvers waargenomen, o.a. in het Sneekermeergebied.

De Leeuwarder Courant besteedde op 22 mei jl. aandacht aan dit fenomeen. In dat artikel werd echter gesteld dat het te maken zou hebben met een groeiende broedpopulatie en dat de vogels vermoedelijk uit de kolonie van de Alde

Feanen afkomstig zouden zijn. Niets is minder waar. De Nederlandse broedpopulatie is vanaf de jaren zestig tot eind jaren tachtig gegroeid, maar sindsdien is de populatie gestabiliseerd en schommelen de aantallen rond de 20.000 broedparen. Juist de kolonie van de Alde Feanen is de afgelopen jaren sterk in aantal afgenomen, van zo'n 950 paren in 2000 naar 540 in 2006. De invasie van Aalscholvers in Fryslân in mei lijkt alles te maken te hebben met een ineenstorting van de IJsselmeerpopulatie. In het Noord-Hollandse deel van het IJsselmeergebied bevinden zich

mee te maken heeft. Een slecht aanbod van jonge Spiering en/of een vervroegde algenbloei als gevolg van een zachte winter en een warme aprilmaand behoren tot de mogelijkheden. Onderzoekers hebben braakballen verzameld in de hoop daarmee meer inzicht te verkrijgen in de toedracht van het slecht verlopen broedseizoen. Of het hiermee samenhangt is onduidelijk, maar dit voorjaar werden twee nieuwe aalscholverkolonies in Fryslân ontdekt: één in het Lauwersmeergebied en één in It Easterskar, beide zo'n vijftien broedparen groot.

Foeragerende Aalscholvers in de Jonkersloot bij Broek.

foto: Anton de Vries

enkele van de grootste kolonies van Nederland, zoals in De Ven bij Enkhuizen en op het nieuwe eilandje De Kreupel nabij Andijk. In deze kolonies werd een aantalsreductie van 90% geconstateerd. Ook in enkele Flevolandse kolonies, zoals in de Oostvaardersplassen en de Lepelaarsplassen, werden beduidend minder broedparen geteld. Vlak voor de 'invasie' in Fryslân werd geconstateerd dat de Aalscholvers massaal hun nesten hadden verlaten. Vooralsnog is onduidelijk waar deze plotselinge ontwikkeling

Wie ook grote groepen vissende of rustende Aalscholvers heeft gezien kan dit doorgeven via e-mail: craneland@wxs.nl. Dergelijke waarnemingen komen zeer van pas!

Romke Kleefstra